

[Thoft]

ikke som noget, der skal gennemføres for nærværende.

I oktober 1985 fastslog det amerikanske udenrigsministerium i en erklæring, at »selv effektivt verificeret ville et prøvesprængningsstop ikke være i USAs nationale sikkerhedspolitiske interesse«. Baggrunden var som bekendt, at en række lande stillede deres område til rådighed for kontrol med sådanne prøvesprængninger, der i dag kan måles helt ned til nogle få kiloton – ja, måske endda helt ned til brøkdele af kiloton.

På FN's 40. generalforsamling i november sluttede generalforsamlingens altovervejende flertal op bag en resolution, som opfordrede deltagerlandene i traktaten – den er som bekendt ratificeret af 112 lande, herunder også Danmark – til at bruge traktatens § 2, som fastslår, at enhver stat kan foreslå ændringer i traktaten – det kunne f.eks. være en ændring, som totalt forbød prøvesprængninger, også dem under jorden – og på begæring af mindst en tredjedel af de underskrevne stater er de tre oprindelige stater, USA, England og Sovjetunionen, forpligtet til at indkalde til en konference for at drøfte ændringsforslaget til traktaten. Danmark undlod som bekendt at støtte dette forslag til praktisk handling.

Den 6. august 1985 erklærede Sovjet ensidigt prøvestop. Idet jeg understreger, at jeg i andre sammenhænge skarpt må kritisere Sovjetunionens oprustning, må jeg her rose Sovjetunionen uforbeholdent. Ensidige, kontrollerbare førsteskridt er jo netop den model, som fredsbevægelsen, SF og andre fornuftige mennesker går ind for. Det sovjetiske moratorium udløb ved udgangen af 1985 og er senere blevet forlænget. Der var ingen, der var i tvivl om, at det var muligt at kontrollere, der er ingen, der har draget det sovjetiske moratorium i tvivl, ingen har betvivlet, at Sovjetunionen i moratorieperioden ikke har afholdt prøvesprængninger.

Alligevel hånedes USA fredsbevægelsen og alle almindelige mennesker med den 22. marts at bringe et atomvåben til sprængning, og senere er yderligere 2 atomvåben bragt til eksplosion. Vi har savnet en klar og markant dansk reaktion, og vi har i den periode, der er gået siden den 6. august, savnet danske initiativer til at formå USA til at slutte op om moratoriet. Derfor har SF og VS rejst denne forespørgsel i dag.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Indledningsvis vil jeg gøre regeringens holdning helt klar vedrørende spørgsmålet om atomprøvesprængninger. Vi ønsker et prøvestop. Vi ønsker en international aftale, som forbyder fremtidige atomprøvesprængninger. Vi ønsker at standse våbenkapløbet. Og vi ønsker en verden, som ikke behøver at bygge sin sikkerhed på atomvåben. Men vi ønsker samtidig ikke at lade os udnytte i et ensidigt propagandafelttog imod vore egne allierede, og derfor må vore opfordringer og vore ønsker rettes til alle atommagter.

I den helt aktuelle situation er det jo alene den ene af de to store atommagter, der foretager prøvesprængninger, nemlig USA. Men det må ikke få os til at overse den kendsgerning, at den anden store atommagt, Sovjetunionen, indtil for nylig også har foretaget omfattende prøvesprængninger, og at de stærke appeller, der fra sovjetisk side rettes til den vestlige offentlighed i denne tid, derfor har en helt bestemt baggrund.

Det er et veltillægt sovjetisk taktisk spil, vi her overværer. Sidste sommer gjorde Sovjetunionen sin serie af prøvesprængninger færdig og fremsatte derpå erklæringen om et frivilligt, ensidigt moratorium for kommende prøvesprængninger, og det gjorde Sovjetunionen vel vidende, at det tilsvarende amerikanske prøvesprængningsprogram allerede var tilrettelagt. Det kunne Sovjetunionen nemlig vide, fordi den var inviteret til at sende videnskabsmænd som observatører, en invitation, man i øvrigt afslog, formentlig fordi Sovjetunionen ikke ønskede at gå nærmere ind i diskussionen om, hvordan man kontrollerer overholdelsen af aftaler om prøvestop.

På den baggrund må vi prøve at holde hovedet koldt over for alle forsøg på udnyttelse af følelserne i situationen, og vi må holde fast ved, hvad der er det overordnede mål for vore bestræbelser, nemlig en omfattende atomprøvestopaførelse.

Danmark støtter forslag, der har taget afstand fra atomprøvesprængninger, og vi har tilskyndet til forhandlinger om indgåelse af en aftale om et atomfremfremt prøvestop. Det er ikke nogen ny dansk holdning; sådan har det været i mange år, og sådan har det været i bred politisk enighed, også før vedtagelsen